Raadhuisplein 1
7811 AP Emmen
t. 14 0591
f. 0591 377602

Postbus 30001
7800 RA Emmen
e. gemeente@emmen.nl
i. gemeente.emmen.nl

Gemeente Emmen

Aan de raad van de gemeente Emmen
Raadhuisplein 1
7811 AP EMMEN

team
Financiën

ons kenmerk	zaaknummer	bijlage	behandeld door
47804-2024:423382	47804-2024		A.M. Bosma
datum	**telefoon**	**fax**	**e-mail**
12 maart 2024	14 0591		gemeente@emmen.nl

onderwerp
Perspectiefbrief 2024

Geachte leden van de raad,

Ter voorbereiding op de Kadernota 2025 en de Berap 2024-I informeren wij u in een vroeg stadium op hoofdlijnen over het financieel meerjarenperspectief van onze gemeente. Dat doen wij met de perspectiefbrief 2024. Hierin wordt uw raad op hoofdlijnen geïnformeerd over de majeure ontwikkelingen die het begrotingsresultaat (gaan) beïnvloeden. Het grensbedrag voor de majeure ontwikkelingen hebben wij op € 250.000 gesteld. Ontwikkelingen onder het grensbedrag staan niet in de perspectiefbrief maar komen wel terug in de Kadernota 2025. De ervaring uit voorgaande jaren is dat de kleinere posten kunnen optellen tot een substantieel (negatief) bedrag.

Inleiding

Zoals bekend heeft het rijk een korting op het gemeentefonds in 2026 doorgevoerd. Hierdoor is een zogenaamde "ravijn" vanaf 2026 ontstaan. Hierover bent u eerder geïnformeerd. De VNG is in gesprek met het kabinet om duidelijkheid te krijgen over het meerjarige kader van de gemeentefinanciën en de oplossingen voor het "ravijn". Oplossingen voor het "ravijn" zullen naar verwachting van een nieuw Kabinet moeten komen. Hoe dit zich verder ontwikkelt is nog afwachten.

Voor de gemeente Emmen is de omvang van het "ravijn" beperkt omdat wij al diverse maatregelen in de meerjarenbegroting hebben verwerkt ter verbetering van het begrotingsresultaat. Het gaat dan om:

- het bezuinigingspakket van ruim € 12 miljoen structureel in de begroting 2021
- terughoudendheid met nieuw beleid bij de begrotingen 2022 tot en met 2024
- het vinden van ruimte door iets minder behoedzaam begroten.

Een belangrijke effect op het financieel perspectief is nog steeds de ontwikkeling van de lonen/prijzen. In deze perspectiefbrief geven wij een eerste indicatie wat de te verwachten effecten zijn. Dit is wel met de kennis van nu. Ook geven wij een overzicht van de stelposten die wij in onze begroting hebben verwerkt om deze effecten (deels) te kunnen opvangen.

De perspectiefbrief is gebaseerd op onze huidige uitgangspunten van behoedzaamheid: meevallers pas meenemen als ze zeker zijn en tegenvallers meenemen als we die zien aankomen. We nemen in deze brief bijvoorbeeld mogelijke extra rijksmiddelen voor dichten ravijn niet mee en de verwachte korting op de rijksmiddelen voor lagere indexatie op basis van het Centraal Economisch Plan 2024 nemen we wel mee.

Met deze brief bestendigen we de huidige keuzes, worden geen budgetten beschikbaar gesteld, vindt geen aanpassing van de begroting plaats, worden geen beleidskeuzes gemaakt en worden er ook geen dekkingsvoorstellen gedaan.

Begrotingsresultaat 2024-2028

Als basis wordt het begrotingsresultaat genomen volgens onze begroting 2024 voor de jaarschijven 2024 tot en met 2028, inclusief de effecten van de september-/decembercirculaire 2023. Dit ziet er als volgt uit:

Bedragen * € 1.000	2024	2025	2026	2027	2028*
Financieel perspectief Begroting 2024	**5.069**	**7.447**	**-3.569**	**-1.569**	**n.v.t.**
Raadsbrief aanpassingen Begroting 2024	-777				
Amendementen Begroting 2024					
A1. Knelpuntenfonds excessen openbaar gebied	-500	-500			
A2. Fonds dorpen en wijken	-100	-100			
A3. Vroegsignalering	-250	-250			
A6. Extra budget voor Onderhoud Wegen	-1.000	-1.000			
Actueel financieel perspectief 2024-2028 na vaststelling begroting 2024	**2.442**	**5.597**	**-3.569**	**-1.569**	**n.v.t**
Totaal ontwikkelingen raadsbrief septembercirculaire 2023	**38**	**-452**	**-652**	**1.342**	**n.v.t.**
Actueel financieel perspectief 2024-2028 na septembercirculaire 2023	**2.480**	**5.145**	**-4.221**	**-227**	**n.v.t.**
Effect decembercirculaire 2023	-1.546	-80	0	0	**n.v.t.**
Actueel financieel perspectief 2024-2028 na decembercirculaire 2023	**934**	**5.065**	**-4.221**	**-227**	**418**

** begrotingsresultaat 2028 is nieuwe jaarschijf*

Onze uitgangspositie is tot en met 2025 goed te noemen met positieve begrotingsresultaten. Vanaf het jaar 2026 hebben we te maken met het genoemde "ravijn". Het tekort voor 2026 is ruim € 4 miljoen, de jaren daarna ligt het begrotingsresultaat rond de € 0.

Centrale stelposten in de begroting 2024-2028

Een groot vraagstuk naast de discussie over het "ravijn" is het effect van de stijgende lonen/prijzen in de volle breedte en hoe wij als gemeente Emmen dit kunnen opvangen.

In onze meerjarenbegroting 2024-2028 houden wij op 3 manieren rekening met indexaties.

1. Wij ramen zo goed mogelijk decentraal de benodigde indexatie per beleidsbudget (bv. groen, grijs, jeugd, Wmo, energiekosten, gemeenschappelijke regelingen etc.). Deze indexaties zijn veelal gebaseerd op de door het rijk gemelde indexatiecijfers uit de meicirculaire 2023 (rond de 4%)

2. Wij ramen ook centraal middelen voor het opvangen van gemeentelijke CAO/loonstijgingen en hogere indexaties prijzen. De centraal geraamde CAO/loonstijgingen zijn gebaseerd op het indexatiecijfer loonvoet sector overheid uit de meicirculaire 2023 (circa 4% per jaar). Ook is het in de septembercirculaire 2023 ontvangen bedrag voor compensatie prijsstijgingen centraal gereserveerd.

3. Wij ramen vanaf 2025 uit behoedzaamheid ook centraal een bedrag voor autonome ontwikkelingen van € 3 miljoen voor 2025 en € 6 miljoen vanaf 2026. Hiermee kunnen autonome ontwikkelingen vanaf 2025 worden opgevangen, waaronder de prijs/loonstijgingen.

Het totaaloverzicht van de centrale stelposten is als volgt:

Bedragen x € 1.000	2024	2025	2026	2027	2028
Stelpost loonstijging	-2.949	-6.309	-9.649	-12.989	-16.389
Stelpost prijsstijging	-2.780	-2.442	-2.224	-2.298	-2.292
Stelpost autonome ontwikkelingen	0	-3.000	-6.000	-6.000	-6.000
Totaal centrale stelposten indexatie en aut.ontwikkelingen	**-5.729**	**-11.751**	**-17.873**	**-21.287**	**-24.681**

In deze brief stellen wij de stelpost loonstijging opwaarts bij. Ook zetten we de stelpost prijsstijging vanaf 2024 in zijn geheel en de stelpost autonome ontwikkeling vanaf 2025 voor € 3 miljoen structureel (jaarschijf 2025) in als dekking voor de geschetste ontwikkelingen.

Ontwikkelingen voor de perspectiefbrief 2024

1. Gemeentefonds

1.1. Aanpassing basisgegevens gemeentefonds

Vooruitlopend op de meicirculaire passen we ieder jaar de basisgegevens al eerder aan. Deze aanpassingen zijn gebaseerd op de meest actuele informatie zoals bijvoorbeeld de lagere aantallen uitkeringen uit het actuele scenario BUIG. Ook stellen we de nieuwe jaarschijf 2028 bij op basis van het doortrekken van de trend.

Dit jaar is er naast de aanpassing van de basisgegevens ook rekening gehouden met een structurele doorwerking van de verlaging van de uitkeringsfactor uit de decembercirculaire 2023. In deze circulaire was een korting voor de jaren 2023 en 2024 doorgevoerd in verband met de bijstelling van het macro aantal huishoudens met een laag inkomen. Zie ook de toelichting in de raadsbrief bij de december-circulaire 2023. De structurele doorwerking voor de jaren vanaf 2025 wordt naar verwachting verwerkt in de meicirculaire 2024. Hiervoor nemen wij al een stelpost op van -/- € 1,4 miljoen (7 uitkeringspunten conform advies van onze kennispartner LiasPauw).

Aanpassing gemeentefonds perspectiefbrief 2024	2024	2025	2026	2027	2028
Stand jaarrekening 2023 dec.circulaire 2023	314.726.320	328.638.523	315.039.092	325.340.203	334.362.216
Stand perspectiefbrief 2024 / kadernota 2025	315.139.620	327.061.732	312.864.137	323.515.812	333.647.541
Verschil	**413.300**	**-1.576.791**	**-2.174.954**	**-1.824.391**	**-714.674**
Bestaat uit					
Stelpost aanpassing uitk.factor i.v.m. lage inkomens		-1.400.000	-1.400.000	-1.400.000	-1.400.000
Aanpassing basisgegevens	413.300	-176.791	-774.954	-424.391	685.326
	413.300	**-1.576.791**	**-2.174.954**	**-1.824.391**	**-714.674**

1.2. Herijking gemeentefonds

De tijd tot aan de meicirculaire 2025 wordt gebruikt voor aanvullend onderzoek in het kader van herijking gemeentefonds. De volgende onderzoeken lopen of zijn gepland:

- Grootstedelijkheid
- Stapeling problemen in sociaal domein
- Overige eigen middelen (OEM)
- Maatstaf eenpersoonshuishoudens
- Cluster Bestuur en ondersteuning

De herverdeeleffecten uit de herijking zijn voor nu begrensd op € 37,50 per inwoner. Voor ons heeft dat een voordeel gegeven van circa € 4 miljoen structureel. Dat zou in 2025 wellicht nog kunnen veranderen door het verder doorvoeren van de herijking. Op dit moment is nog niet te zeggen of wij een voordeel- of nadeelgemeente zijn.

1.3. Rijksmiddelen voor dichten "ravijn"

Zoals bekend is er vanaf 2026 sprake van een korting op de rijksmiddelen in het gemeentefonds van circa € 3 miljard. Dit staat ook wel bekend als "het ravijn". Onderdeel van dit ravijn is de opschalingskorting ad € 675 miljoen. De VNG is in onderhandeling met het Rijk over het dichten van het ravijn. Onderdeel van de onderhandelingen is ook de wijze van indexeren van het gemeentefonds. Vanaf 2026 is er een nieuwe indexatie-systematiek op basis van ontwikkeling van het Bruto Binnenlands Product. De VNG bepleit om de kosten uit het sociaal domein met een andere (hogere) index te indexeren. Dit omdat deze zorgkosten Jeugd en WMO sterker stijgen van het BBP.

De gesprekken over het ravijn worden bemoeilijkt door de onderhandelingen over een nieuw Kabinet en de zorgelijke stand van de rijksfinanciën. Er klinken geluiden door dat het huidige Kabinet nog bereid zou zijn om vanaf 2026 de opschalingskorting ad € 675 miljoen te schrappen en dit te verwerken in de komende voorjaarsnota. Dit is echter onzeker en de VNG adviseert ook om deze mogelijke extra inkomsten pas mee te nemen als ze zeker zijn. Voor onze gemeente zou het schrappen van de opschalingskorting een bedrag zijn van circa € 4,4 miljoen structureel. Voor nu zetten we deze ontwikkeling op PM.

1.4. Lager accres op basis van CEP 2024

Recent heeft het Centraal Plan Bureau (CPB) het Centraal Economisch Plan 2024 (CEP 2024) gepubliceerd. Op basis van het CEP 2024 weten we dat de indices voor de berekening van het accres gemeentefonds de komende jaren worden verlaagd. Dit zal worden verwerkt in de meicirculaire 2024. De effecten voor Emmen zijn als volgt ingeschat:

Bedragen x € 1.000	2024	2025	2026	2027	2028
Lager accres op basis van CEP 2024	-740	-1.860	-2.950	-3.620	-3.400

2. Financiën algemeen/bedrijfsvoering

2.1. Effect nieuwe CAO

Werkgevers en vakbonden hebben een onderhandelingsresultaat over de nieuwe cao's voor de gemeentelijke sector afgesloten. De looptijd is 15 maanden (1 januari 2024 t/m 31 maart 2025) met een loonafspraak van 4,75% per 1 januari 2024 en 1,25% per 1 oktober 2024. De CAO-stijging is doorgerekend ten opzichte van de huidige stelpost in onze begroting. Deze stelpost is ontoereikend om de CAO verhogingen op te kunnen vangen. In 2024 verwachten we een nadeel van € 595.000 wat oploopt tot € 2.247.000 in 2028.

	2024	2025	2026	2027	2028
Cumulatief bij te ramen	**-595.000**	**-745.000**	**-1.115.000**	**-1.633.000**	**-2.247.000**

2.2. Herinrichting van de bestuurslaag, incl. raadszaal en trappenhuis

Er is vanuit verschillende perspectieven behoefte de inrichting van de vloer, de kamers en de raadzaal te veranderen. De eisen en wensen van zowel de raad als het college zijn de basis voor het ontwerp. Dit gaat over kwaliteit, over functies, over identiteit. In diverse gremia is het ontwerp gepresenteerd en besproken en is vastgesteld dat goed aan de gestelde eisen en wensen wordt voldaan. Op basis van het vastgestelde ontwerp is een kostenraming gemaakt.

Bedragen x € 1.000	2024	2025	2026	2027	2028
Herinrichting van de bestuurslaag, incl. raadszaal en trappenhuis - eenmalige middelen	-370				
Herinrichting van de bestuurslaag, incl. raadszaal en trappenhuis - kapitaallasten	-30	-243	-243	-243	-243

2.3. Lagere kosten rente

Door de renteverhogingen die de ECB heeft moeten doorvoeren als gevolg van de gestegen inflatie, is bij de Begroting 2024 de begrote rente verhoogd. Op dit moment lijkt de piek van renteverhogingen te zijn bereikt en spreekt men voorzichtig over mogelijke renteverlagingen. Daarnaast is er sprake van achterblijvende investeringen waardoor minder geldleningen benodigd zijn. Hierdoor wordt een voordeel op de rente verwacht van € 1 miljoen in 2024 en € 0,5 miljoen vanaf 2025. Bij Berap-I 2024 en de Kadernota 2025 zal de rente en de onderuitputting op investeringen opnieuw worden beoordeeld op basis van de actualiteit en voorspellingen van dat moment.

2.4. ICT-middelen

Vanwege de vele ad-hoc aangeschafte ICT-apparatuur ten tijde van de pandemie, het overgaan tot vervanging op basis van de vastgestelde afschrijvingstermijnen en de prijsstijgingen van de apparatuur door hyperinflatie is de dekking uit vervangingsinvesteringen die zijn opgenomen in de meerjarenbegroting niet toereikend. Voor 2024 is er eenmalige dekking binnen de bestaande begroting gevonden ad € 169.000. Voor de jaren vanaf 2025 is er sprake van uitzetting van lasten.

Voor de vervanging van hybride vergaderapparatuur en audiovisuele middelen wordt nog gewerkt aan een separaat aanbestedingsvoorstel. De financiële effecten en mogelijke dekking zullen worden betrokken bij de kadernota 2025.

Bedragen x € 1.000	2024	2025	2026	2027	2028
Extra middelen ICT-apparatuur	-169	-377	-537	-739	-952
Af: dekking uit bestaande middelen	169				
Hybride vergaderapparatuur	PM	PM	PM	PM	PM

2.5. Middelen software

De afgelopen jaren is er een tekort ontstaan op middelen voor software. Dit heeft te maken met het moeten overschakelen op duurdere licenties in verband met noodzakelijke verbeteringen van de beveiliging, (forse) prijsstijgingen en een stevige groei van het aantal licenties. In de voorgaande jaren is hierop onvoldoende

bijgestuurd in de begrotingen en in de doorberekening aan partners / klanten. Voor het klant-deel is in 2023 een bijsturing middels een ingroeipad geaccordeerd (herijking tarieven). De negatieve bijstelling aan de kostenkant met -/- € 1.100.000 vanaf 2024 gaat gepaard met een positieve bijstelling aan de inkomstenkant vanaf 2024 ad € 500.000.

2.6. Informatiebeveiliging en privacy
Informatiesystemen zijn van cruciaal belang voor de bedrijfsvoering van de gemeente Emmen. De technologische ontwikkelingen op dit vlak volgen elkaar snel op. Navenant nemen ook de kwetsbaarheden en bedreigingen toe. Om de continuïteit en veiligheid van onze systemen nu en in de toekomst te kunnen waarborgen is het van groot belang onze organisatorische en technische beheersystemen daarop voor te bereiden. Dit is niet vrijblijvend. De maatregelen die daartoe nodig zijn, zijn vastgelegd in de baseline informatiebeveiliging overheid. Gelet op de omvang van de problematiek en om andere gewenste ontwikkelingen (waaronder transformatie) is het noodzakelijk extra te investeren in zowel een organisatorisch als technisch systeem van beheersmaatregelen. Vooralsnog schatten we de financiële effecten in op -/- € 0,5 miljoen structureel.

2.7. Vertrek RUD
De RUD zal in de loop van 2025 vertrekken uit Emmen (verdieping D1) en zich gaan huisvesten in Assen. De RUD is nu op 2 locaties gevestigd, te weten in Assen (provinciehuis) en in Emmen (gemeentehuis). In 2023 is de RUD een onderzoek gestart om te komen tot een nieuwe huisvestingsvisie, waarbij één centrale huisvesting het uitgangspunt was. Uitkomst is dat de RUD zich gaat huisvesten in Assen (locatie nog niet bekend). De inkomsten zullen door deze ontwikkeling in 2025 € 140.000 lager zijn en vanaf 2026 € 280.000.

3. Fysiek domein

3.1. Reinigingsbestek Area
Area voert sinds 2018 reinigingswerkzaamheden uit volgens de richtlijnen CROW- beeldbestek in de openbare ruimte. Wij merken al jaren dat de uitvoering en kwaliteit met name tijdens de piekperiode (mei – oktober) te wensen overlaat. De kwaliteit van het borstelen, branden, vegen en handmatige werk op verharding voldoet niet aan de gestelde beeldkwaliteit conform de CROW beeldmethodiek die wij hebben vastgelegd. Area heeft voor de zomer uitgesproken de gewenste beeldkwaliteit niet te kunnen halen met de huidige inzet van mens en materieel. Het huidige reinigingsbestek hebben wij laten doorreken door een extern adviesbureau. Dit adviesbureau heeft veel ervaring met het opstellen van diverse bestekken voor overheidsinstellingen die te vergelijken zijn met het huidige reinigingsbestek zoals wij die hebben opgesteld. De uitkomst van de doorrekening van het adviesbureau heeft geleid tot een kostenstijging van ruim € 1 miljoen boven het huidige beschikbare budget. Samen met Area Reiniging gebruiken wij 2024 als overbruggingsjaar om in 2025 het reinigingsbestek op niveau te hebben. Wij onderzoeken de mogelijkheden voor de dekking van de extra kosten.

3.2. Uitvoeringsplan wegen - project Onderhoud Werkt
In 2022 zijn we aan de slag gegaan met het verbeteren van de staat van onze wegen. Ons doel is om het areaal gemiddeld op niveau C (CROW norm) te brengen. Medio 2024 zal de raad geïnformeerd worden over de voortgang van het project Onderhoud Werkt. Met een schouw op de uitgevoerde werken zal beoordeeld worden of de aanpak tot nu toe de gewenste kwaliteitsverbetering van gemiddeld niveau D naar gemiddeld niveau C oplevert.

In het najaar van 2024 volgt de reguliere weginspectie van het gehele areaal. De resultaten van deze inspectie geven inzicht in welke budgetten benodigd zijn voor de twee resterende jaren voor het project Onderhoud Werkt en de periode daarna bij ongewijzigd beleid (gemiddeld niveau C). Op basis hiervan kan eveneens worden vastgesteld in hoeverre de huidige middelen voor jaarlijks onderhoud van onze wegen toereikend zijn om de staat van onze wegen op niveau C te houden. Een wijziging in deze ambitie heeft uiteraard consequenties voor het benodigd budget. Beschikbare middelen voor wegenonderhoud zijn:
- structureel budget ad € 2,8 miljoen
- incidenteel budget voor 2024 en 2025 ad € 1 miljoen per jaar (amendement begroting 2024).

3.3. Parkeren
Bij de begroting 2023 zijn de begrote opbrengsten parkeren structureel met -/- € 750.000 neerwaarts bijgesteld ten laste van de algemene middelen. De gerealiseerde opbrengsten parkeren over het boekjaar 2023 blijken nu hoger dan de bijgestelde begroting. Mogelijke effecten van corona lijken hiermee teniet gedaan. Naast de hogere opbrengsten hebben we ook te maken met hogere structurele beheerskosten van de parkeervoorzieningen. Het gaat dan om kosten ozb, elektriciteit en huur/pacht. Wij denken dat naar verwachting per saldo een bedrag van circa € 250.000 weer terug kan vloeien naar de algemene middelen. Bij de kadernota komen we met een definitief bedrag.

3.4. RUD Drenthe

Bij het raadsvoorstel inzake de begroting 2024 van de RUD was als kanttekening vermeld dat de kosten voor de invoering van de Omgevingswet nog niet duidelijk was. De RUD hanteerde hier op dat moment in hun begroting een stijging van 7% voor. Dit is ook als risico benoemd voor een bedrag van € 297.000. Op basis van recente verwachtingen en doorrekeningen lijkt de bijdrage aan de RUD over 2024 circa € 385.000 hoger uit te vallen dan begroot. Dit bestaat uit kosten voor de omgevingswet met zowel een incidenteel als een structureel karakter. Daarnaast zijn er ook aanpassingen in de ureninzet en is de indexatie bijgesteld. Wanneer bovengenoemde effecten structureel worden doorgetrokken tegen de actuele indexcijfers leidt dit tot een structureel hogere bijdrage aan de RUD. Het effect is als volgt:

Bedragen x € 1.000	2024	2025	2026	2027	2028
Hogere bijdrage aan de RUD	-385	-245	-245	-395	-395

3.5. Hogere beheerskosten vastgoed

Afgelopen jaren zijn door vastgoedconcentratie diverse objecten overgeheveld naar team Vastgoed en Grondzaken. Naast de kapitaallasten zijn ook de structurele beheerskosten zoals aanslagen gemeentelijke Belastingen, verzekeringen, energieverbruik en leasekosten naar team Vastgoed en grondzaken overgeheveld. Op basis van de realisatiecijfers 2023 blijkt dat er bij de overheveling van het vastgoed in de afgelopen jaren tekorten aan het licht zijn gekomen ten opzichte van de begroting die optellen tot circa € 0,8 miljoen. De komende tijd zal nader onderzoek plaats vinden naar de oorzaken en of het mogelijk is een deel van de extra kosten door te belasten aan huurders. Vooralsnog gaan wij ervan uit dat er vanaf 2024 een structureel nadeel zal optreden.

4. Sociaal domein

4.1. BUIG

Gemeenten betalen de uitkeringen voor bijstandsgerechtigden en de loonkostensubsidies uit het BUIG budget. Het huidige BUIG scenario uit de begroting 2024 is geactualiseerd. In het BUIG scenario is geen prijsstijging meegenomen. Dit is vorig jaar door het college besloten (draaiknop). Het rijksbudget, zoals toegepast in het scenario, is gebaseerd op voorlopige budgetten. Bij definitieve budgetten in september weten we pas het echte financieel (prognose) resultaat. Bij het doorgerekende scenario is rekening gehouden met de volgende standen uitkeringen WWB:

Volume Pwet	2024	2025	2026	2027	2028
Pwet beginstand	2.770	2.810	2.850	2.890	2.930
Pwet eindstand	2.810	2.850	2.890	2.930	2.970
Mutatie in volume	40	40	40	40	40
Pwet gemiddeld volume	2.790	2.830	2.870	2.910	2.950

De beginstand 2024 is 2.770 uitkeringen WWB. In de perspectiefbrief van vorig jaar werd nog uitgegaan van 2.903 uitkeringen als beginstand 2024. Als gemeente Emmen presteren we ruim boven het landelijk gemiddelde op de BUIG.

De financiële uitkomsten voor het perspectief zijn als volgt:

Totaal begrotingsresultaat	2024	2025	2026	2027	2028
Verschil inkomsten (perspectief tov begroting)	-34.256	325.330	432.053	536.207	0
Verschil uitgaven (perspectief tov begroting)	342.717	1.330.003	1.389.993	1.455.982	2.625.003
Begrotingsresultaat	**308.461**	**1.655.333**	**1.822.046**	**1.992.189**	**2.625.003**

4.2. Beschermd wonen

De doordecentralisatie van Beschermd Wonen als gevolg van openstelling WLZ laat in 2023 nauwelijks afname meer zien in ZIN, en een lichte stijging in PGB. Daarnaast is enige beweging te zien naar meer specifieke cliëntgebonden overeenkomsten (CGO is niet gecontracteerde zorg). Deze bewegingen worden veroorzaakt doordat de doorstroming naar de WLZ gestagneerd is. De verwachting voor de komende jaren is dan ook geen afname meer.

Daarnaast zijn de tarieven voor de komende jaren verhoogd in verband met CAO-stijgingen in de zorg. Voor de nieuwe aanbesteding vanaf 2025 hebben we hiervoor ook een extern kostprijsonderzoek uit laten voeren, om onze tarieven marktconform te laten zijn.

Het voorgaande leidt tot de volgende verschillen tussen begroting en verwachte uitgaven:

Bedragen x € 1.000	2024	2025	2026	2027	2028
Begrote kosten beschermd w onen	-10.862	-11.782	-12.842	-13.832	-14.677
Verw achte kosten beschermd w onen	-8.992	-10.478	-11.332	-12.255	-13.254
Verschil	**1.870**	**1.304**	**1.510**	**1.577**	**1.423**

Omdat we verwachten dat we mogelijk gekort gaan worden op het macrobudget Beschermd Wonen, nemen we deze verschillen niet mee in het actualiseren van het perspectief. Zodra bekend is of er een korting komt, wanneer die ingaat en hoe hoog die dan is, kunnen we aangeven of er voordelen zijn te verwachten.

4.3. MO/VO

De kosten voor maatschappelijke opvang (MO) en vrouwenopvang (VO) zijn de afgelopen jaren fors gestegen. Dit komt vooral door hoge indexaties over de jaren 2022 t/m 2024. Indien wij dezelfde mate van opvang blijven verzorgen, verwachten we op basis van een doorrekening een tekort van tussen de -/- € 1,5 en -/- € 2,0 miljoen. Voor het jaar 2024 kunnen wij dit tekort opvangen met eenmalige middelen en opgebouwde reserves MO/VO en Dak/Thuisloosheid. Vanaf 2025 drukt het tekort op de begroting.

Tot en met 2023 kwamen wij uit met de begroting MO/VO. Vanaf 2024 lukt dat niet meer, vooral door oplopende (forse) indexaties. De indexatie van de Rijksmiddelen voor MO en VO wordt immers niet aan de integratieuitkeringen MO/VO toegevoegd maar zit inbegrepen in het accres van het gemeentefonds. Dat betekent dat alle gemeenten in Drenthe hiervoor middelen in hun accres krijgen. Het aandeel van Emmen in de compensatie voor de indexatie is ongeveer 25% terwijl wij als centrumgemeente MO/VO 100% van de kosten dragen. Landelijk is dit een onderwerp van gesprek. Centrumgemeenten willen de rijksmiddelen voor indexatie toegevoegd krijgen aan de integratieuitkeringen MO/VO.

Wij komen bij de kadernota met een nadere analyse van het tekort en een analyse van de hoogte van de uitgaven ten opzichte van de rijksmiddelen. Na deze analyse zullen wij kijken naar mogelijke dekking (bijvoorbeeld 75% bijdrage van de Drents gemeenten in het tekort) en de mogelijkheden om bij te sturen.

4.4. Hulpmiddelen WMO

Aanbesteding

In 2020 en 2021 heeft de aanbesteding voor een nieuwe hulpmiddelenleverancier plaats gevonden. Omdat de markt geen interesse toonde in de lumpsumfinanciering waar we mee werkten is dit gewijzigd naar een p*q. Op 1 augustus 2021 is Medipoint gestart als nieuwe leverancier. Zij waren de opvolger van Welzorg.

Medipoint bood in de aanbesteding de beste verhouding tussen prijs en kwaliteit. Sinds de ingang van het contract merken we dat de dienstverlening is verbeterd en is het aantal klachten een stuk lager (nihil)

Bij de aanbesteding hebben geen beleidswijzigingen plaatsgevonden. Wel hebben we veel aandacht besteed aan het op orde brengen van het uitstaande bestand (zowel in beeld brengen van het bestand als de uitvoering van het onderhoud) en hergebruik van hulpmiddelen. Ook is er op ingezet om niet gebruikte hulpmiddelen weer op te halen zodat het bestand naar beneden ging en de kosten voor onderhoud worden verminderd

Eén van de nadelen van de oude werkwijze via lumpsumfinanciering is gebleken dat Welzorg aan het eind van het contract meer oudere hulpmiddelen heeft ingezet waardoor soms meer onderhoud en vervanging nodig bleek te zijn.

Stijgende vraag

Doordat mensen ouder worden en langer thuis dienen te wonen zien we een stijgende vraag naar hulpmiddelen. Tevens zien we een toename van complexe (duurdere hulpmiddelen) doordat inwoners met complexe ziektebeelden en beperkingen langer thuis moeten wonen waar ze eerder naar een instelling of verpleegtehuis zouden gaan. Onze verwachting is dat dit in de komende jaren ook de trend zal blijven. Door de druk op de zorg zijn steeds meer mensen op de thuissituatie aangewezen.

Door corona was het aantal aangevraagde hulpmiddelen in 2021 lager dan verwacht, en werd er rekening gehouden met een stijging in 2022 (zie perspectiefbrief hulpmiddelen 2022). Deze stijging heeft echter niet plaatsgevonden in 2022, door een langere doorwerking van de corona crisis en een tragere doorstroom van het aantal verzoeken voor hulpmiddelen bij Stichting de Toegang. In de periode 2021-2022 zagen we dat de kosten voor hulpmiddelen ten opzichte van de begroting bij elkaar een voordeel van €500.000 opleverden.

In 2023 is het aantal hulpmiddelen sterk gestegen (17,5% hoger dan in 2022). Deze stijging is deels een uitgesteld corona-effect. Deze inwoners hebben in 2021 en 2022 geen hulpmiddel aangevraagd en besloten dat

in 2023 wel te doen omdat de samenleving zich meer opende. Daarnaast zien we een sterke toename van complexe hulpmiddelen. Deze kunnen in kosten oplopen tot wel € 40.000 per stuk. (complexe elektrische rolstoelen). De toegenomen vraag werkt ook structureel door in de onderhoudskosten (dubbel effect). Deze ontwikkelingen leveren een tekort op van circa € 800.000 voor hulpmiddelen in de jaarrekening 2023.

Voor 2024 en daaropvolgende jaren verwachten we een stijging in het huidige volume i.v.m. vergrijzing van onze bevolking (3%) en het langer thuis wonen. Deze volumestijging is nu nog niet begroot. Daarnaast hebben we ook te maken met prijsstijgingen. We houden hiervoor de indexatie van het accres aan.

Het hiervoor genoemde leidt tot een oplopend tekort op de begroting van de hulpmiddelen.

Bedragen x € 1.000	2024	2025	2026	2027	2028
Toename kosten hulpmiddelen	-857	-1.030	-1.210	-1.401	-1.605

4.5. Jeugdhulp – extra benodigd structureel budget

Uitgaande van de jaarrekening 2023 met betrekking tot Jeugd zal het huidige geraamde bedrag voor Jeugdhulp in de begroting 2024 niet voldoende zijn. We verwachten voor 2024 een nadeel van circa -/- € 1,9 miljoen. De verwachting is dat dit een structureel nadeel is. Het nadeel is als volgt opgebouwd:

- De tarieven over 2024 zijn hoger dan de Overheidsbijdrage in de Arbeidskosten-ontwikkeling (OVA)-index die is meegenomen ten tijde van het opstellen van de begroting. De extra kosten in verband met indexatie 2024 zijn circa € 1,0 miljoen.
- Daarnaast bleek in 2023 dat er extra budget nodig is om crisisgevallen op te kunnen vangen. Het gaat hierbij om een bedrag van € 0,5 miljoen. Dit bedrag is structureel nodig.
- Extra structurele kosten specialistische zorg ad € 0,4 miljoen.

Bij deze berekening gaan we er van uit dat er geen sprake is van een volumegroei bij Jeugd in gemeente Emmen.

Bedragen x € 1.000	2024	2025	2026	2027	2028
Structureel ophoging budget Jeugd o.b.v. jaarrekening 2023	-1.885	-1.964	-2.033	-2.097	-2.163

4.6. Stijging landelijke tarieven Gecertificeerde Instellingen (GI's)

Op 18 oktober 2023 hebben het Rijk en de VNG een akkoord bereikt over een landelijk tarief voor de uitvoering van jeugdbescherming en de jeugdreclassering. Deze nieuwe landelijke tarieven zijn per 1 januari 2024 van kracht voor de gecertificeerde instellingen in alle jeugdhulpregio's in Nederland. Achterliggende reden voor deze nieuwe landelijke tarieven is om de workload voor jeugdbeschermers en jeugdreclasseringsmedewerkers structureel omlaag te brengen en hiermee ruimte te creëren zodat deze professionals beter hun werk kunnen uitvoeren.

Door een afspraak op landelijk niveau zullen de tarieven voor de drie in Drenthe werkende GI's in 2024 fors stijgen met gemiddeld ongeveer 26,5%. Daarnaast zullen er nog afspraken worden gemaakt met de GI's om de effecten van groei of krimp van het volume op te vangen. Voor de jaren 2025 en verder hebben wij de loon en prijsindex CPB toegepast zoals opgenomen in de meicirculaire 2023. Het verschil tussen de huidige tarieven en het nieuwe tarief bedraagt landelijk € 60 miljoen. Het rijk draagt vanaf 2024 structureel € 30 miljoen per jaar hieraan bij. Dit betekent voor Emmen dat er een dekking vanuit het Rijk is van € 240.000. (=0,8%).

Bedragen x € 1.000	2024	2025	2026	2027	2028
Toename kosten Gecertificeerde Instellingen	-1.000	-1.042	-1.079	-1.113	-1.150
Af: dekking uit nog te ontvangen rijksmiddelen	240	240	240	240	240
Per saldo	**-760**	**-802**	**-839**	**-873**	**-910**

4.7. Hervormingsagenda jeugd

De VNG heeft afgesproken met het rijk en de provinciale toezichthouders dat gemeenten de besparing uit de Hervormingsagenda van ongeveer structureel € 1 miljard moeten verwerken in hun gemeentelijke begrotingen. Van gemeenten wordt verwacht dat zij in de komende jaren met deze maatregelen aan de slag gaan. In de Hervormingsagenda zijn tabellen verwerkt:

- van de verwachte financiële effecten van de verschillende maatregelen; deze effecten vormen de besparing (lees bezuiniging) die gemeenten dienen te realiseren
- waarin staat welke financiële investeringen van de gemeente worden verwacht op de verschillende maatregelen.

We hebben deze tabellen uit de Hervormingsagenda omgezet naar het relatief aandeel (0,83%) van de gemeente Emmen. Op de beoogde besparingen hebben we een correctie (afslag) toegepast van 40%. Hierna lichten we deze correctie/afslag toe.

Vanuit Emmen wordt de begroting jeugdhulp opgesteld vanuit het principe "behoudend doch realistisch" . Waarbij de begroting wordt aangepast wanneer de ontwikkelingen daarom vragen. Daarnaast wordt er binnen de begroting ruimte gecreëerd om gewenste bewegingen van transformatie te kunnen maken. Dit heeft er toe geleid dat het gelukt is om ruim binnen het inzetbare budget voor jeugd(hulp) te blijven zoals dat vanuit het gemeentefonds voor Emmen beschikbaar is. Voorstel is om dit gegeven te betrekken bij afweging hoe de beoogde besparing vanuit de Hervormingsagenda te verwerken.

We veronderstellen (behoedzaam) dat:
- 20% van de beoogde besparingen reeds zijn behaald en al in onze begroting zijn verwerkt
- 20% van de beoogde verdere besparingen niet realistisch zijn, in de zin van
    - wij hebben al fors lagere kosten dan de rijksmiddelen in het cluster jeugd van het gemeentefonds
    - indien er verdere besparingen op kosten jeugdhulp plaats vinden kan er sprake zijn van hogere kosten op andere terreinen (de jeugdigen moeten immers wel geholpen worden).

Bij elkaar is dit 40% en dit hebben wij de afslag niet halen/reeds gehaalde kostenbesparingen genoemd. De overige 60% dient dan nog op basis van de te nemen maatregelen gerealiseerd te worden.

Uiteraard is er de mogelijkheid om met betrekking tot deze percentages een andere keuze te maken. Samengevat betekent dit financieel het volgende:

Bedragen x € 1.000	2024	2025	2026	2027	2028
Hervormingsagenda Jeugd - kostenbesparingen volgens Rijk/VNG	0	3.104	7.976	8.441	8.441
Af: afslag 40% niet halen/reeds gehaalde kostenbesparingen	0	-1.242	-3.191	-3.376	-3.376
Kostenbesparingen na afslag 40%	0	1.862	4.785	5.065	5.065
Investeringen nodig voor realiseren kostenbesparingen	0	-1.236	-1.428	-1.353	-1.294
Netto-effect hervormingsagenda	**0**	**626**	**3.357**	**3.712**	**3.771**

NB. Voor het realiseren van de beoogde kostenbesparingen uit de Hervormingsagenda zijn wetswijzigingen nodig. Hierbij zijn wij afhankelijk van de rijksoverheid.

4.8. Opvang Oekraïne

In de begroting 2024 hebben wij een zo goed mogelijke inschatting gemaakt van de kosten voor opvang voor de Oekraïners in 2024. De berekening kwam destijds uit op een kosten bedrag van € 11 miljoen. De inkomsten rijksmiddelen hebben wij bij de begroting 2024 gelijk gesteld aan het bedrag aan kosten. Dit omdat ten tijde van het schrijven van de begroting 2024 er een onderzoek liep naar (bijstelling van) de normvergoeding. Inmiddels is duidelijk geworden dat er de systematiek van normvergoeding blijft bestaan. De actuele verwachte inkomsten in 2024 zijn € 23,7 miljoen, een bedrag van € 12,7 miljoen hoger dan bij de begroting 2024 geraamd. De bijgestelde kostenbegroting voor 2024 is € 12,6 miljoen, een bedrag van € 1,6 miljoen hoger dan bij de begroting 2024 geraamd. Per saldo wordt er in 2024 een voordeel van € 11,1 miljoen verwacht. Dit bedrag storten we, conform onze huidige werkwijze, in de reserve calamiteitenfonds. Bij de kadernota 2025 zal een voorstel worden gedaan over de bestemming van de ruimte in de reserve calamiteitenfonds. De genoemde cijfers zijn met de kennis van nu, verdere aanpassingen van de rijksregeling wordt niet uitgesloten. Per saldo is er geen effect op het financieel perspectief, wel op de reservepositie.

5. Conclusie

De in voorliggende brief genoemde ontwikkelingen hebben naar verwachting bij elkaar opgeteld voor 2024 een negatief effect van afgerond -/- € 5 miljoen en vanaf 2025 een negatief effect van afgerond tussen de -/- € 9 miljoen en -/- € 10 miljoen.

Tegenover deze ontwikkelingen zetten we de aan het begin van de brief genoemde centrale stelposten in. Deze worden ingezet ter dekking van de loon-en prijsstijgingen en de autonome ontwikkelingen. Het gaat om:
- de stelpost prijsstijgingen (voor 2024 € 2,8 miljoen, vanaf 2025 afgerond € 2,3 miljoen) en
- de stelpost autonome ontwikkelingen jaarschijf 2025 (vanaf 2025 € 3 miljoen).

Per saldo betekent het voorgaande dat het in het begin van deze brief geschetste financieel perspectief 2024-2028 voor 2024 verslechtert met afgerond -/- € 2,5 miljoen. Vanaf 2025 verslechtert het perspectief met een afgeronde bandbreedte van -/- € 3,5 tot -/- 5,0 miljoen.

Daarbij moeten we wel rekening houden met het gegeven dat bij de Kadernota 2025 ook de posten kleiner dan € 250.000 zullen worden meegenomen. De ervaring leert dat dit op kan tellen tot een substantieel (negatief) bedrag. Daar tegen over staat dat we ook nadenken over het verwerken van mogelijke maatregelen om het tekort te verkleinen.

Van groot belang voor ons financieel perspectief is hoe het Rijk om zal gaan met de noodkreet van gemeenten om het "ravijn" te dichten. Indien er nieuwe ontwikkelingen zijn op dit gebied zullen wij u uiteraard informeren.

Hoogachtend,
burgemeester en wethouders van Emmen

de gemeentesecretaris	de burgemeester
M. Plantinga-Leenders	H.F. van Oosterhout